

DE NACHT IS OOK VAN HAAR

Kerstverhaal over veiligheid, solidariteit en de vrijheid van vrouwen

In een land in oorlog zoeken Maria en Jozef een veilige plek voor de nacht. Ze vinden een bakkerij, warm brood en mensen die leren omzien naar elkaar.

Een warm en eigenzinnig kerstverhaal over moed, nabijheid en een straat die ook in het donker van iedereen is.

De nacht is ook van haar

Een kerstverhaal over onderdak, moed en de vrijheid om naar huis te lopen

Een doorlopend kerstverhaal in veertien hoofdstukken, met inleiding, epiloog en nawoord.

Een literaire vertelling. De historische en hedendaagse werelden lopen bewust in elkaar over; de personages en gebeurtenissen zijn fictief.

9789083723259

Peter Paul Doodkorte voor De Overkant
De-Overkant@doodkorte.nl

Vooraf – Van wie is de nacht?

Met Kerstmis kijken we graag naar een stal.

Er ligt een kind in een voerbak. Er staat een ezel die zijn best doet om nergens een mening over te hebben. Jozef heeft meestal een stok en Maria ziet er op afbeeldingen opmerkelijk uitgerust uit voor iemand die zojuist zonder behoorlijk onderdak is bevallen.

We zetten er een lichtje bij.

Dat is mooi.

Maar in dit verhaal kijken we ook even buiten de stal. Naar de weg waarover Maria is gekomen. Naar de deuren die gesloten bleven. Naar de straat waar een meisje haar pas versnelt zodra ze stemmen achter zich hoort.

Dit is een verbeeld kerstverhaal waarin de wereld van Maria en Jozef en onze eigen tijd in elkaar schuiven. Het Bethlehem van dit verhaal ligt in een land in oorlog. Israëlische en Palestijnse levens raken er beschadigd, huizen worden verlaten, mensen wachten op bericht dat niet komt. De personages en hun belevenissen zijn verzonnen; hun angst en hun verlangen naar een gewoon leven zullen niet iedereen vreemd voorkomen.

Er komen mensen in voor die niet op de gebruikelijke gastenlijst staan. Een bakker, een Palestijnse weduwe, een meisje dat laat moet werken. Er was nog plaats voor hen.

Al moest daarvoor eerst een kast worden verzet.

Onder dit verhaal klinkt een uitspraak uit onze tijd: ‘Wij eisen de nacht terug.’ Geen verzoek om een handigere routebeschrijving, maar een aanspraak op vrijheid. Kunnen gaan, blijven of vertrekken zonder bedreiging. Niet eerst hoeven bewijzen dat je voorzichtig genoeg bent geweest.

De mannen in dit verhaal hoeven niet allemaal helden te worden. Ze moeten wel kijken, luisteren en soms iets doen wat de gezelligheid niet ten goede komt.

Er wordt gelachen. Om een scheve plank, een eigenwijze bakker en mensen die hun goede bedoelingen soms hinderlijk in de weg hebben staan.

Er wordt niet gelachen om angst.

Die krijgt een stoel, iets warms en de tijd om uitgesproken te worden.

We beginnen onderweg. Maria heeft zojuist gezegd dat ze voor het donker binnen wil zijn.

1 – Voor het Donker

‘Dat halen we wel,’ had Jozef gezegd.

Hij had naar de hemel gekeken, naar de weg en naar de ezel. De ezel had teruggekeken met de uitdrukking van een dier dat nooit om deze bespreking had gevraagd.

Jozef was een goede man. Hij kon een tafel maken die drie generaties meeging. Een reistijd schatten bleef lastiger.

Nu viel de avond en lag Bethlehem nog voor hen.

Maria liep naast de ezel. Zitten deed pijn, lopen ook, maar bij lopen kon ze tenminste zelf bepalen wanneer ze stilstond., In de verte dreunde het.

‘Onweer?’ vroeg Jozef.

Maria keek hem aan. ‘Nee,’ zei hij. ‘Natuurlijk niet.’

Bij de laatste controlepost hadden ze lang gewacht. Een jongen met een geweer had Maria gemaand op te schieten. Jozef had bij de ezel gestaan, zoekend naar de juiste papieren. Toen hij zich omdraaide, glimlachte Maria al naar de jongen. Later zou hij zich afvragen waarom hij had gedacht dat dit betekende dat het goed ging.

Langs de weg hingen foto's van vermisten. Sommige oud en verbleekt, andere zo nieuw dat de hoeken nog niet omkrulden. Er waren Israëlische families die op nieuws wachtten en Palestijnse families die niet wisten waar ze de nacht zouden doorbrengen.

Maria zag een vrouw op een koffer zitten met een slapend kind over haar knieën. Ze keek naar Jozef. 'De eerstvolgende plek,' zei ze. 'Daar stoppen we.'

Hij knikte.

Bij de eerste herberg zat een man achter een scherm. 'Gereserveerd?' vroeg hij zonder op te kijken. Jozef legde uit dat ze vanwege de volkstelling kwamen. 'Dat komt iedereen.'

'Mijn vrouw moet binnenkort bevallen.' Nu keek de man wel op. Naar Maria's buik, alsof daar misschien een boekingsnummer op stond.

Alles was vol.

Bij de tweede deur mochten ze niet naar binnen. Bij de derde adviseerde iemand hun het achter de markt te proberen.

'Maar zij kan daar beter niet alleen lopen.' 'Waarom niet?' vroeg Maria. De man haalde zijn schouders op. 'Je weet hoe dat gaat. 's Avonds. Een vrouw alleen.'

Het kind bewoog. Een voet, vermoedde Maria. Ook vanbinnen werd weinig rekening gehouden met de beschikbare ruimte.

'Nee,' zei ze. 'Vertel eens. Hoe gaat dat dan?' De man keek naar Jozef, in de hoop dat die het gesprek overnam. Jozef keek terug. Dat viel Maria mee.

2 – Salma’s stal

Achter de markt brandde licht in een deuropening.

Een vrouw veegde het erf met de vastberadenheid van iemand die wist dat het stof morgen terugkwam, maar het vandaag toch niet zomaar liet winnen.

‘Zoeken jullie onderdak?’

Jozef begon over de telling, de afstand en de gesloten deuren. De vrouw luisterde naar de eerste drie zinnen en keek toen naar Maria.

‘Hoe lang tussen de weeën?’

‘Niet lang.’

‘Dan vertelt hij de rest straks maar. Kom binnen.’

Ze heette Salma. Ze was Palestijns, weduwe en volgens haar buurvrouw te mondig. Dat laatste vond ze geen bezwaar.

Achter haar huis lag een stal. ‘Geen paleis,’ zei ze. ‘Daar hadden we toch geen hoge verwachtingen van,’ antwoordde Maria.

Salma glimlachte en stak haar hand uit toen de volgende wee kwam.

Er werden doeken gehaald. Water. Een lamp. De buurvrouw, die Dalia heette en bij binnenkomst verklaarde dat ze alleen even kwam helpen, niet om zich overal mee te bemoeien.

Vervolgens bemoeide ze zich deskundig met alles. Jozef kreeg een emmer. Hij was blij met de emmer. Eindelijk een taak waarvan duidelijk was wanneer hij klaar was.

Terwijl hij water haalde, hoorde hij bij de steeg gelach. Een meisje kwam haastig aanlopen met een mand brood tegen haar buik.

'Noor!' riep Salma vanuit de deur. 'Wacht even.'

Het meisje bleef staan. 'Ik moet naar huis.'

Achter haar stonden twee mannen bij de muur. Een van hen maakte een gebaar dat Jozef niet goed kon zien. 'Ik loop mee,' zei hij.

Hij keek naar binnen. Maria ving zijn blik op en knikte. Dalia wees naar de emmer. 'Eerst hier neerzetten. Het kind wacht niet op jouw aanwijzingen.'

Salma liep met hen mee. Onderweg vroeg ze naar Noors moeder en naar het werk in de bakkerij. Jozef droeg de mand.

Op de terugweg zei hij dat hij beter zou opletten. 'Goed,' zei Salma. Na een paar passen voegde ze eraan toe: 'En als je ze kent, spreek je ze aan.'

Dat was moeilijker dan een mand dragen. Jozef begreep dat het daarom juist nodig kon zijn.

Het kind werd diep in de nacht geboren. Het huilde onmiddellijk, met de gezonde verontwaardiging van iemand die zonder overleg was verhuisd.

Maria lachte en huilde tegelijk. Jozef zat naast haar, één hand op haar schouder. Met de andere hield hij een klein handje vast, al was het eerder andersom.

Buiten dreunde het opnieuw.

Salma keek naar het dak. Dalia trok de deken hoger over Maria heen. Niemand zei dat nu alles goed zou komen.

Later kwamen herders naar de stal. Ze hadden licht boven de velden gezien en spraken door elkaar van vrede en een kind.

Salma liet er eerst twee binnen. 'Rustig. Ze heeft net een kind gekregen. Het is hier geen inloopavond.' Een van de herders deed de deur dicht. Daarna haalde hij hout. Dat kwam goed uit. Het werd koud.

3 – Een vrouw aan de deur

Tegen de ochtend kwam Salma met soep.

Achter haar stond Noor. Achter Noor een vrouw in een gescheurde jas.

‘Ze stond bij de pomp,’ zei Noor zacht.

De vrouw bleef bij de deur. ‘Ik wil niet storen.’

Maria probeerde overeind te komen. Alles aan haar lichaam vond dat een slecht idee. ‘Kom maar,’ zei ze. Jozef trok een kruk naar voren.

De vrouw heette Hanna. Ze hield haar linkerhand om haar rechterpols. Op haar wang zat een rode plek. Niemand vroeg meteen wat er gebeurd was.

Ze bleef staan alsof ze eerst iets moest uitleggen om te mogen zitten. ‘Hij is niet altijd zo.’

Maria keek op van het kind. ‘Je mag hier ook zitten als hij soms aardig is.’

Hanna ging zitten.

Een tijdlang hoorde je alleen de ezel kauwen. Die bezat de zeldzame gave om een stilte niet onmiddellijk met een mening op te vullen.

Salma schonk soep in. Hanna hield de kom vast zonder te eten. Buiten sloeg een deur dicht. Ze verstijfde.

Een man kwam het erf op. ‘Mijn vrouw zit hier.’

Het was geen vraag.

Jozef stond op. Hij was geen grote man en had daar tot dat moment zelden bezwaar tegen gehad. Salma ging naast hem staan.

‘Ik zal vragen of ze je wil spreken,’ zei Jozef.

‘Ik kom haar ophalen.’

Hanna stond inmiddels achter hen, met een deken om haar schouders. ‘Ik ga niet mee.’

De man deed een stap naar voren.

Jozef voelde zijn hart bonzen op plaatsen waar hij het nooit eerder had opgemerkt. ‘Je hebt haar gehoord.’

Naast het erf ging een luik open. ‘Is er iets?’ vroeg Dalia.

Ze klonk niet slaperig. Eerder alsof ze hier al even op zat te wachten.

Aan de overkant verscheen de bakker. Hij droeg een schort en had meel aan zijn elleboog.

De man keek naar de gezichten. Toen wees hij naar Hanna, alsof hij voor later nog iets wilde vastleggen, vloekte en vertrok.

Ze wachtten tot zijn stappen niet meer te horen waren. Pas toen merkte Jozef dat zijn handen trilden.

Salma gaf hem de lege pan. ‘Hier. Hou even vast.’

4 – Wie blijft er wakker

De bakker kwam later terug met brood.

Hij keek naar Hanna, naar Maria en naar de schamele ruimte tussen de doeken en het stro. ‘Dit is natuurlijk geen oplossing.’

‘Nee,’ zei Salma.

‘Achter de bakkerij is een kamer.’ ‘Vrij?’

‘Er staat van alles.’ ‘Zoals?’ ‘Een bed. Meel. Een kast.’

Salma keek hem aan. ‘Dan moet het meel eruit.’

Hij dacht na. ‘Die kast eigenlijk ook.’

Zo begon het. Niet met een commissie die onderzocht of een slaapkamer achter een bakkerij binnen de bestemming van het achtererf paste, maar met een kast die door een te smalle deur moest.

Hanna kreeg de kamer die middag. Ze hield haar schoenen aan toen ze op het bed ging zitten.
‘Wil je de deur op slot?’ vroeg de bakker.

Ze keek naar de grendel. ‘Ja.’ Hij liet zien hoe hij werkte en ging weg.

Maria bleef voorlopig in de stal. Ruth, de vroedvrouw die Salma had laten halen, wilde haar eerst laten rusten.

Voor de volgende nacht maakten ze afspraken. Er kwamen twee stoelen bij de stal. Wie er zat, zou ook op de steeg letten.

‘Ik doe het wel,’ zei Jozef. ‘Een deel,’ antwoordde Salma. ‘Niet de hele nacht.’ Maria wilde ook een uur.

‘Vandaag niet,’ zei Ruth. ‘Je hebt een kind gekregen, geen vergunning om nooit meer te hoeven liggen.’

Maria keek haar aan en besloot dat ze te moe was voor een bevredigende woordenwisseling.

Jozef zette een stok bij zijn stoel. ‘Wat ben je daarmee van plan?’ vroeg Salma. Hij keek ernaar. ‘Weet ik nog niet.’

‘Zet hem dan maar bij het brandhout. Straks struikelt er iemand over.’ Dat leek hem, na enig nadenken, het waarschijnlijkste gevaar dat hij ermee zou veroorzaken.

Die nacht luisterden ze naar stemmen, voetstappen en wielen over losse stenen. Soms hield Jozef zijn adem in en bleek het de ezel te zijn. ‘Je hoeft niet elk geluid vast te pakken,’ zei Salma.

Rond middernacht kwam Dalia hen aflossen. ‘Jozef. Slapen.’ ‘Ik ben nog niet moe.’ ‘Dat kun je daarbinnen verder volhouden.’ Hij legde uit waar de olie stond en welke plank bij de ingang loszat.

‘Ik woon hiernaast,’ zei ze. ‘Die plank ken ik langer dan jou.’

Drie minuten later sliep hij. Dalia trok de deken over zijn voeten. ‘Deze leert,’ zei Salma.

5 – Dertig passen

De volgende ochtend vroeg Hanna om papier.

Ze wilde haar zus schrijven, die twee straten achter de bron woonde. Salma liet vragen of zij thuis was. Nog voordat de brief goed en wel was opgevouwen, kwam de zus het erf op.

Ze zag Hanna bij de bakkerij en sloeg haar armen om haar heen.

Hanna bleef even rechtop staan. Toen legde ze haar hoofd op haar schouder.

De bakker draaide zich om en veegde kruimels van een volkomen schoon werkblad.

Hanna ging met haar zus mee. Voorlopig, zei ze.

‘Voorlopig is goed,’ antwoordde haar zus.

De kamer kwam vrij. Ruth keek naar Maria, naar het bed in de bakkerij en naar de tochtige stal.
‘Dat lijkt me een verstandige verhuizing.’

Jozef schatte de afstand op dertig passen. Hij had twee handen. Hun bezittingen pasten grotendeels in één doek. ‘Ik loop vast vooruit.’

Maria keek naar de bundel onder zijn arm, de kruik in zijn hand en de deken op zijn schouder. ‘Met wie?’

Het kind lag bij haar.

‘Ja,’ zei hij. ‘We moeten misschien eerst even kijken.’

Salma nam hem de kruik af. Het lastigste was niet de bagage.

Maria schoof naar de rand van haar stoel, zette haar voeten neer en bleef zitten. Jozef stak zijn hand uit. ‘Op drie?’ ‘Nee. Als ik ga.’

Hij wachtte.

Toen ze stond, zei niemand iets. Aan haar andere kant schoof Dalia haar arm onder Maria’s elleboog. ‘Ik ben er ook.’

‘Dat merk ik. Je knijpt.’

‘O. Zo beter?’

‘Ja.’

Bij de staldeur moesten ze draaien. Jozef en Dalia begonnen te overleggen.

‘Willen jullie ophouden mij te verplaatsen alsof ik een kast ben?’ vroeg Maria. Ze hield zich vast aan de paal, liet Jozef eerst naar buiten gaan en pakte daarna zijn hand weer. Het werkte.

Halverwege het erf stond de gerepareerde stoel. Jozef had hem er zonder aankondiging neergezet. Maria ging zitten.

Niemand vroeg of het ging. Ze was onderweg, ze had pijn en de bakkerij stond nog altijd waar hij stond. De bakker verscheen met een bezem. Hij begon een vrijwel schoon stukje straat te vegen.

‘Die drempel,’ zei Dalia. ‘Wat is daarmee?’ ‘Hoog.’

Hij keek alsof hij zijn eigen drempel voor het eerst ontmoette.

Even later lag er een brede plank overheen. Maria zag het vanaf de stoel. ‘Zijn jullie klaar?’

‘Ja,’ zei Jozef.

‘Dan ik ook.’

Binnen rook het naar brood en meel. Maria bleef even achter de deur staan. Jozef wilde zeggen dat het nog maar een klein stukje was. Toen keek hij naar haar. ‘Wil je eerst zitten?’

‘Ik wil liggen.’

Ze hielpen haar op het bed. Jozef deed haar schoenen uit. Bij de eerste ontsnapte haar een diepe zucht. Bij de tweede sloot ze haar ogen. Salma gaf het kind aan haar terug.

De bakker zette een brede mand naast het bed, gevuld met schone doeken. ‘Hier kan hij ook even liggen. Er hebben nooit uien in gezeten.’ Waarom hij dat erbij zei, wist niemand.

Jozef zette de kruik dichtbij en liep nog één keer naar de stal. Onder de stoel vond hij het mutsje. Terug in de kamer wilde hij zacht weggaan.

‘Je zou hier komen,’ zei Maria.

Hij ging op de kruk zitten. ‘De deur?’

Ze keek naar de warme bakkerij, waar mensen nog bezig waren. ‘Op een kier.’

6 – Brood voor nu

De eerste ochtend in de bakkerij werd Maria wakker van een man die zacht vloekte.

Niet Jozef. Die had voorlopig al zijn aandacht nodig voor het slapen.

‘Je moet hem ook niet daar neerzetten,’ fluisterde iemand. ‘Daar staat hij altijd.’

‘Nu slapen hier mensen.’

Er volgde een stilte.

‘Au.’

Maria glimlachte voordat ze haar ogen opende. Even later zat ze overeind. Het kind dronk en Jozef stond met de lege kruik bij de deur.

De bakker kwam binnen op zijn tenen. De vloer kraakte. Met zijn elleboog raakte hij het kozijn. ‘Kom maar gewoon,’ zei Maria.

Op zijn plank lagen kleine broden waaruit nog damp opsteeg. ‘Dit zijn de eerste. Dan hoeven jullie niet te wachten.’

Jozef wees naar een restje op tafel. ‘Er ligt nog van het ontbijt.’

‘Dat is van eerder.’

‘Het is nog steeds ochtend,’ zei Maria. ‘Ja. Maar dit is nu.’

Daar viel weinig tegen in te brengen.

Hij brak een brood open. Maria pakte een stuk en legde het haastig neer. ‘Warm,’ zei hij. ‘Je zei het.’
‘Ja.’

‘Ik luisterde niet.’

Hij knikte tevreden. Een overzichtelijk misverstand, keurig verdeeld.

Noor kwam met schone doeken. Maria gaf haar het kind en vroeg of ze in de kamer bleef. ‘Hier blijven,’ beloofde Noor.

Toen de bel in de winkel ging, stond Jozef op. ‘Ik help wel.’ De bakker wees achter zich. ‘De ronde liggen onder de doek. En als het die man van de hoek is: hij zegt altijd dat hij gisteren betaald heeft.’

‘Heeft hij dat?’

‘Soms.’

Bij de deur draaide Maria zich naar de bakker. ‘Hoe heet je eigenlijk?’

Hij bleef staan. ‘Dat heb ik toch gezegd?’

Noor schudde haar hoofd. ‘We noemen je de bakker.’

‘Dat doet bijna iedereen.’ Hij leek zijn naam uit een weinig gebruikte lade te moeten halen. ‘Elias.’

‘Dank je, Elias,’ zei Maria.

Hij streek over de deurpost. ‘Graag gedaan.’

7 – De kruk bij de oven

Elias bleef nog even zitten.

Hij vertelde dat zijn vader de bakkerij had gehad. Zijn moeder had gewild dat er ELIAS op de gevel kwam, maar zijn vader was te groot begonnen met het woord BAKKERIJ.

‘Je had kleiner kunnen schrijven,’ zei Jozef, die terugkwam met een munt. ‘Dat zei mijn moeder ook. Een jaar of veertig.’

Elias keek de kamer rond. ‘Mijn bed stond vroeger daar. Mijn moeder legde er ’s winters een warme baksteen in.’

Jozef keek op.

‘In een doek. Ze was zorgvuldig.’

Hij zweeg even.

‘Ze gaf ook brood weg. Mijn vader hield een schrift bij.’

‘En je moeder?’ vroeg Noor.

‘Die had een gum.’

Hij glimlachte, maar het verdween toen hij naar de kruk keek.

‘Op een winteravond kwam er een vrouw. Ik was elf. Ze had één schoen aan.’

Zijn moeder had hem om dikke kousen gestuurd. Zijn vader had het bordje op de deur omgedraaid. Later kwam er een man aan de deur.

‘Ik stond achter de meelzakken,’ vertelde Elias. ‘Ik zag alleen mijn vaders rug. Hij zei dat ze die avond niet mee zou komen.’

‘Werd die man kwaad?’ vroeg Jozef. ‘Ja. Mijn vader niet. Tenminste, niet luid.’

Nadat de man weg was, had zijn vader de grendel erop geschoven en was naast de vrouw gaan zitten. ‘Een hele tijd zeiden ze niets. Dat vond ik ongemakkelijk.’

‘Wat is er met haar gebeurd?’ vroeg Maria.

‘Hij bracht haar de volgende dag weg. Jaren later zag ik haar op de markt. Ze herkende me meteen.’

Elias boog zich iets voorover. ‘Ze had schoenen aan. Dat zag ik het eerst.’

Jozef keek naar zijn handen. ‘Was je vader nooit bang?’

‘Vast wel. Ik was elf. Ik zag vooral dat hij de deur dichtdeed.’

Elias stond op toen de winkelbel ging. ‘Hij controleerde trouwens drie keer of de grendel er nog op zat.’

Jozef glimlachte. ‘Dat begrijp ik.’

8 – Wat Maria wilde vertellen

Die middag kwam er even rust in de bakkerij.

Jozef hield het kind vast. Maria zat met soep op schoot. Ze hadden over de weg gesproken. Over blijven of vertrekken. Jozef had haar zien verstijven toen buiten iemand hard riep.

‘Waar ben je het bangst voor?’ vroeg hij.

Maria keek naar hem. ‘Hoeveel tijd heb je?’

Hij schoof zijn voeten verder onder de kruk. ‘Ik blijf hier.’

Ze vertelde over de controlepost. De jongen met het geweer. De kar achter haar, waardoor ze niet achteruit kon. ‘Ik was bang dat ik zou vallen. En dat ze dan zouden denken dat ik moeilijk deed.’

Jozef knikte. ‘Ik zag je glimlachen.’

‘Ja.’

Hij keek naar de kom in haar handen.

Ze vertelde over het dreunen. ‘Ook als jij zegt dat het ver weg is. Dan denk ik: hoe weet je dat? Je staat naast me. We horen hetzelfde.’

‘Dat weet ik niet,’ zei hij.

‘Ik weet dat je me gerust wilt stellen. Maar soms ben ik daarna nog bang en ben jij al opgelucht omdat je denkt dat je geholpen hebt.’

Hij liet zijn schouders zakken.

Ze vertelde over kleine dingen. Onderweg moeten plassen. Kiezen waar je niet gezien werd, maar waar iemand je nog kon horen. ‘Jij vraagt meestal of ik het nog even kan ophouden.’

‘Ik denk aan de volgende rustplaats.’

‘Ik ook. Voortdurend.’

Het kind maakte een geluid. Maria stak haar handen uit en liet ze weer zakken. ‘Nog even niet.’

Jozef knikte.

‘Daar ben ik ook bang voor,’ zei ze. ‘Dat ik dat zeg. Dat ik wil dat iemand anders hem vasthoudt.’

Hij keek naar zijn slapende zoon.

Maria vervolgde: ‘Iedereen praat over wat hij later moet doen. Ik probeer te ontdekken hoe ik hem kan voeden zonder dat mijn rug brandt.’

Jozef keek naar de deken achter haar en liet hem liggen.

‘Je mag hem straks best anders leggen,’ zei ze. Hij glimlachte.

Ze vertelde over de herberg. Hoe de man naar haar buik had gekeken en daarna met Jozef was gaan praten.

‘Ik stond er ook. Ik was bang dat ik op straat zou bevallen. En ik moest wachten tot jullie uitgepraat waren over de vraag of dat lastig was.’

Jozef boog zijn hoofd. ‘Ik wilde hem overtuigen.’

‘Dat weet ik.’

Een tijdlang zei geen van beiden iets. Toen keek Maria naar buiten. ‘Er is nog iets. Ik ben bang dat jij hieruit besluit dat we maar beter nergens heen kunnen.’

Hij keek op.

‘Ik wil weer naar buiten. Niet vandaag misschien. Maar daarna. En later wil ik ook weleens ergens heen zonder hem. Zonder eerst te moeten zeggen dat ik veel van hem houd.’

‘Ik denk niet dat hij nu bezwaar maakt.’

‘Wacht maar tot hij kan praten.’

Ze glimlachten.

Jozef vroeg of hij de kom mocht neerzetten. Maria knikte. Daarna pakte hij haar hand. ‘Ik wist veel hiervan niet.’

‘Ik vertel het ook niet altijd.’

‘Waarom niet?’

‘Soms omdat ik geen zin heb om daarna iemand gerust te stellen.’

Hij liet dat even liggen. ‘Mij ook?’

‘Jou ook.’

Hij bleef zitten.

Toen Elias om de deur keek, vroeg Jozef om thee. Voor hen allebei.

9 – Een lege stoel

De eerste mislukte wacht kwam twee avonden later.

Niet door een aanval. Niet door een groot conflict. Iemand kwam niet opdagen. De man die bij de steeg zou zitten, had een zieke vader. Dat had hij aan een buurjongen verteld, die het aan iemand anders zou doorgeven.

Niemand had Noor iets gezegd.

Ze werkte laat. Elias was achterin bezig. Toen ze buiten kwam, brandde de lamp, maar de stoel was leeg.

Bij de pomp stonden twee mannen. ‘Moet je niet naar huis?’ riep er een. Noor draaide zich om en ging terug naar binnen.

Elias keek op van zijn werk. ‘Iets vergeten?’

Ze schudde haar hoofd. Hij begreep het pas toen hij naar de deur keek. ‘Ik loop mee.’

‘Goed,’ zei ze. ‘Maar morgen wil ik dit bespreken.’

Dat deden ze. Met meer mensen dan er stoelen waren. De herbergier vond dat Noor ook even had kunnen wachten. ‘Dat heb ik gedaan,’ zei ze. ‘Mijn hele avond.’

Het werd stil.

Salma wilde onmiddellijk afspreken dat niemand meer alleen zou lopen. ‘Nee,’ zei Noor.

Salma keek op. ‘Dan hebben we nu een regel voor mij. En zij staan daar nog.’

Jozef schoof zijn stoel dichter naar de tafel. ‘Wie heeft ze gesproken?’

Niemand.

Elias zuchtte. ‘Ik ken er een.’

Het gesprek werd niet gezellig. De volgende ochtend kwam de man in de winkel zeggen dat er blijkbaar nergens meer een grap gemaakt mocht worden.

Elias legde zijn handen op de toonbank. ‘Noor kwam terug naar binnen omdat jij daar stond.’

De man keek naar haar. Noor bleef staan. Hij kocht niets. Elias hield de deur niet voor hem open.

Daarna maakten ze de afspraken opnieuw. Wie niet kon, regelde rechtstreeks een vervanger. Er kwam een tweede naam bij iedere avond. De bel van de herberg moest hoorbaar blijven. En Noor mocht zelf zeggen of ze gezelschap wilde.

‘Ook als ik nee zeg,’ voegde ze eraan toe.

Salma keek naar haar. ‘Ook dan.’

Die avond nam Salma plaats bij de steeg. Later, toen ze terugkwam, stond er soep voor haar klaar. ‘Wie heeft dat bedacht?’

Maria wees naar de stoel. ‘Ga nou maar zitten.’

10 – Lea’s gele garen

Toen de straat weer donker werd, haalde de herbergier zijn sleutelbos uit zijn zak.

Elias keek op bij het gerinkel. ‘Mijn vrouw had zo’n sleutelbos.’

‘Hoe heet ze?’ vroeg Maria.

‘Lea.’ Hij streek over de rand van zijn beker. ‘Ze is drie winters geleden gestorven. Nog steeds denk ik soms dat ik haar hoor aankomen.’

Hij vertelde over haar werk in het naaiatelier. Hoe ze kon zien dat een jas niet goed zat. Hoe ze hem waarschuwde voor zijn schouders en daarin, tot zijn ergernis, gelijk had gekregen.

Op een avond was ze laat thuisgekomen. Elias had brood laten verbranden. Hij had gevraagd waar ze bleef. ‘Ze zei dat ze was omgelopen. Er stonden mannen bij de bron.’

Hij keek naar Jozef. ‘Ik vroeg of ze iets gedaan hadden. En toen zei ik dat ze misschien gewoon stonden te praten.’

Lea had haar jas aangehouden. Haar tas bleef over haar schouder hangen. ‘Ik wees naar het verbrande brood. Alsof dat iets verklaarde.’

‘Wat zei ze?’ vroeg Maria.

‘Dat ik niet hoefde te bewijzen dat mijn avond ook vervelend was.’

Salma schoof haar beker van zich af.

Elias was eerst boos geworden. Hij had druk opgeruimd en alles te hard neergezet. ‘Zo wordt er heel wat huishoudelijk werk verricht,’ zei hij.

Daarna zag hij haar hand trillen.

Ze vertelde hoe een van de mannen opzij was gestapt, net genoeg om haar doorgang te bemoeilijken. Hoe ze omkeerde en later voetstappen achter zich hoorde.

Bij de markt was ze een winkel ingegaan. Ze had garen gekocht, omdat ze niet alleen maar durfde te blijven staan. ‘Geel,’ zei Elias. ‘Een hele doos. Ze verstond de winkelier niet goed en bleef knikken.’

Hij keek naar zijn handen. ‘We hebben er jaren mee gedaan.’

De volgende ochtend bood hij aan haar altijd op te halen. Lea vroeg of hij ook met de mannen wilde praten. Hij kende er twee.

‘Ik heb het gedaan. Niet meteen. Dat vertel ik er maar bij.’

Toen hij thuiskwam, sprak hij hard en snel. Trots op wat hij had gezegd, nog kwaad op de man. ‘Lea vroeg of ik boos op haar was.’
Maria keek hem aan. ‘En toen?’

‘Toen deed ik mijn jas uit.’

Maria knikte langzaam. ‘Dat kan ik me voorstellen.’

Elias wilde iets zeggen over de keer dat Lea zelf brood had gebakken, maar Maria hield hem even tegen. ‘Ik wil nog bij haar blijven.’

Hij ging weer zitten.

‘Ze had die omweg al gelopen,’ zei Maria. ‘En thuis moest ze ook nog zorgen dat jij begreep waarom.’
‘Ja.’

‘Ik ben blij dat je het niet mooier maakt.’

Ze zwegen even. ‘Ik had haar graag ontmoet,’ zei Maria.

‘Ze had jou aardig gevonden.’

‘Dat weet je niet.’

‘Nee.’

‘Misschien had ze me lastig gevonden.’

‘Dan had ze dat verteld.’

Maria lachte. ‘Goed. En nu dat brood.’

‘Daar is een bakplaat bij verloren gegaan.’

‘Dan sta ik voorlopig toch aan haar kant.’

11 – Micha bij de steeg

Buiten zat Micha op een kruk.

Zijn mantel was bruin en had een donkere plek waar een schaap ooit op had gekauwd. Zijn broer Amos vond dat hij een nieuwe moest kopen.

Micha vond dat zijn broer gemakkelijk praten had. Die droeg de andere. Hij zat niet midden op het pad. Salma had hem laten opstaan en was zelf langs de kruk gelopen.

‘Mensen moeten er gewoon door kunnen.’

Hij had zijn voeten ingetrokken en de kruk verschoven. Nu zag hij de pomp, een strook straat en het licht van de bakkerij. Twee meisjes verschenen bij de steeg. Ze aarzelden toen ze hem zagen. Micha bleef zitten.

‘Goedenavond.’

Ze knikten en liepen door. Pas bij de pomp begonnen ze weer te praten.

Hij schoof zijn kruk nog iets dichter tegen de muur. Zijn zus Tamar had ooit gevraagd of hij haar naar huis wilde brengen. Hij moest nog bij een ooi blijven en had gezegd dat ze de weg wist. Dat wist ze ook.

De volgende dag hoorde hij dat iemand haar bij de oude pers aan haar doek had vastgepakt. Hij was kwaad gaan zoeken. Een hele middag, met een stok in zijn hand. Toen hij thuiskwam, zat Tamar erwten te doppen.

'Gevonden?'

Hij schudde zijn hoofd. Ze schoof hem een schaal toe. Hij vertelde wat hij zou doen als hij die mannen tegenkwam. Tamar luisterde een poosje. 'Je had ook gewoon mee kunnen lopen.'

Nu zette Micha zijn beker neer toen drie mannen bij de pomp bleven staan. Een vrouw met een mand kwam de straat in. 'Zo laat nog onderweg?' riep een van hen. Micha kende hem.

'Avond, Ruben.'

De man keek om. 'Wat doe jij hier?'

'Zitten.'

'Dat zie ik.'

'Dan hoef ik het niet uit te leggen.'

De vrouw liep verder.

Ruben bleef nog even staan, maar Micha keek niet weg. Uiteindelijk trokken de mannen door.
Zijn hand trilde toen hij de thee pakte. Hij morste op zijn duim.
De herbergier kwam met een kussen. 'Heet?'

'Ja.' Meer hoefde hij niet te zeggen.

Toen Amos hem later afloste, wees Micha de beker en de bel aan. 'En groet even.'

'Wie?'

'Wie er langskomt.'

Op weg naar de heuvels liep hij langs de bakkerij. Maria keek op en hief haar hand. Hij groette terug. Daarna ging hij naar de schapen.

12 – Wie er ook mag rusten

Na Micha's vertrek werd het stil.

De oven tikte. Salma schoof haar lege kom van zich af. Buiten kuchte de herbergier en trok zijn kraag omhoog. Jozef voelde hoe zijn adem rustiger werd.

Hij keek naar zijn handen. Ze waren breed en vol kleine beschadigingen. Hij wist hoe je hout vastzette, hoe je een verbinding maakte en hoe je een tafel onderzocht die wiebelde.

Een tafel hoefde je niet te vragen wat er scheelde. Bij Maria had hij soms net zo lang naar het korte pootje gezocht. Honger. Kou. Een losse riem. Iets wat hij kon verhelpen, waarna zij zou zeggen dat het beter ging.

Vaak had het geholpen. Daardoor had hij niet gemerkt wanneer hij moest ophouden met zoeken.

Hij keek naar zijn zoon. Later zou hij hem leren zagen. Kloppen voordat hij een kamer binnenging. Niet meelachen alleen omdat de anderen lachten.

Het kind sliep met een luchtbel op zijn lip. Er was nog tijd. Maar waarschijnlijk begon het al hier, aan tafel.

Salma kwam overeind. 'Ik kijk nog even wie er bij de steeg zit.'

Maria keek naar haar versleten schoen. ‘En daarna?’

‘Naar huis. Er staat nog een pan.’

‘En slapen?’

‘Als die pan het toestaat.’

Maria bleef haar aankijken. Salma trok haar mond scheef.

‘O.’

Elias wees naar buiten. ‘Amos zit er. Ik heb hem net gesproken.’

Salma liet de klink los. ‘Je houdt twee dagen mensen van alles voor en dan gaan ze het tegen je gebruiken.’ Ze ging zitten en trok haar schoen uit.

Jozef zag het koord. ‘Ik kan er morgen een veter in zetten. Als je wilt.’

‘Graag.’

Hij bleef zitten. Salma keek van hem naar Maria en begon te glimlachen. ‘Je bent al een hele tijd niet opgestaan.’

‘Moet ik ergens heen?’

‘Nee. Dat is het aardige.’

Maria stak haar hand uit. Jozef pakte haar hand.

Een tijdlang hoorden ze alleen de straat.

13 – Een weg om samen te kiezen

De volgende middag kwam er bericht van Maria's tante, die ten zuiden van Bethlehem woonde.

Een vrouw die die kant uit reisde, kende haar. Er was een kamer beschikbaar. De route die zij wilde nemen, was die ochtend nog gebruikt, al kon niemand beloven dat hij de volgende dag open zou blijven.

Jozef legde het bericht op tafel. Maria las het twee keer. 'Wat wil jij?' vroeg hij.

'Erheen. Als Ruth vindt dat ik kan reizen. En niet haastig.'

Hij knikte. Ze bekeken de route met Salma. Waar ze konden stoppen. Waar water was. Wat ze zouden doen als de doorgang dichtbleek.

'Dan komen we terug,' zei Elias. Jozef keek op. 'We?'

'Jullie. Hierheen.'

Ruth onderzocht Maria en gaf raad die vooral bestond uit rusten voordat ze uitgeput raakte. 'Je hoeft onderweg niemand te bewijzen dat het gaat.'

Maria keek even naar Jozef. 'Daar werken we aan.'

Ze zouden de volgende ochtend vertrekken, na zonsopgang.

Die avond maakte Elias meer eten dan nodig was. Hij noemde het geen afscheidsmaal en leende vervolgens vier stoelen bij de herberg.

Hanna kwam met haar zus. Ze vertelde dat ze voorlopig bij haar bleef en in de winkel zou helpen. ‘Voorlopig mag lang duren,’ zei haar zus.

Micha en Amos zaten naast elkaar. Zonder hun mantels waren ze beter uit elkaar te houden, al vergiste Jozef zich nog één keer. Na het eten bedankte hij iedereen.

Elias wees naar de plank. ‘Die hangt recht.’

‘Dat is niet hetzelfde.’

‘Nee. Maar hij hing wel erg scheef.’

Maria keek naar Salma. ‘Wat wil jij ervoor terug?’

Salma dacht na. ‘Dat jullie ergens aankomen. En dat je dan niet doet alsof je alles alleen hebt gekund.’

Maria keek de tafel rond. ‘Dat zou een ongeloofwaardig verhaal worden.’

Later vroeg Noor of ze na morgen gewoon doorgingen. ‘Waarmee?’ vroeg Elias. Ze knikte naar de steeg. Dalia trok het schrift naar zich toe. ‘Donderdag ontbreekt nog.’

Amos stak zijn hand op.

En op de achterkant van een broodbestelling begonnen ze een nieuwe lijst.

14 – Na zonsopgang

De ezel stond op het erf en ontbeet. Jozef controleerde de riemen en liep daarna naar Maria. ‘Klaar?’

Ze keek naar de weg, naar het kind en naar de mensen bij de deur. ‘Bijna.’

Hij bleef naast haar staan. Salma kuste haar op haar wang. Hanna trok een plooi in de doek recht. Noor legde gedroogd fruit boven op de bagage, waar ze erbij konden.

Elias kwam met een brood. ‘We hebben er drie,’ zei Jozef. ‘Vier.’ Hij stak het erbij. Niemand begon over gewicht.

Maria keek nog eenmaal naar de bakkerij. De stoel stond bij het raam. Achter de toonbank hing de doek over het brood. ‘Zorg ook dat jullie rusten.’

‘Ja, moeder,’ zei Salma. Maria glimlachte.

Toen gingen ze. Jozef liep naast de ezel, niet een eind vooruit. Bij de hoek vroeg hij of het tempo goed was. Ze knikte.

Ze waren nog bang. Voor de weg, voor het geweld, voor wat er achter de volgende heuvel lag. Bij de bron hielden ze halt, precies zoals ze hadden afgesproken.

In de bakkerij werd het intussen vreemd stil. Elias ruimde de kamer op. Onder het bed vond hij een stukje doek. Op de vensterbank zat een kruimel die zich stevig aan het hout had gehecht. Hij liet hem zitten en haalde schoon linnengoed.

‘Verwacht je iemand?’ vroeg Noor. ‘Nee.’ Hij trok het laken glad. ‘Maar dat wist ik de vorige keer ook niet.’

Die avond sloot Noor de winkel later dan ze had gedacht. Bij de steeg zat Amos. Onder de lamp van de herberg dronk Hanna thee met Dalia. Noor bleef even op de drempel staan. Ze had iemand kunnen vragen mee te lopen. Misschien zou ze dat morgen doen.

Vanavond liep ze de straat in, haar handen los langs haar lichaam. Bij de hoek bleef ze staan. Haar veter was los. Ze zette haar voet op een lage steen en nam rustig de tijd om hem vast te maken.

Elias wachtte in de deuropening. Pas toen ze verderliep, ging hij naar binnen. Hij draaide het bordje om en liet de buitenlamp branden.

De nacht begon. En Noor was nog onderweg naar huis.

Epiloog – De sleutel van Noor

Tien jaar later had Noor een sleutelbos die je al hoorde voordat ze de hoek om kwam.

De sleutel van de winkel. De achterdeur. Een kleine waarvan niemand wist waar hij op paste, maar die van Elias niet weg mocht. ‘Stel dat we ontdekken waarvan hij is.’

‘Dan ontdekken we waarschijnlijk ook dat het slot niet meer bestaat.’ Toch liet ze hem hangen.

Boven de toonbank stond inmiddels BAKKERIJ ELIAS & NOOR. De letters waren klein uitgevallen. Ze hadden van het verleden geleerd.

Elias kwam iedere ochtend kijken of alles goed ging. Vervolgens voelde hij aan het deeg, verschoof een mand en vroeg of de oven niet wat laag stond.

Niet alles was goed gekomen. Er waren lege plaatsen in de straat. Soms bleef een koffer wekenlang achter de toonbank staan, omdat iemand dacht binnenkort verder te kunnen.

Ook de wacht ging niet vanzelf. Mensen werden moe, kregen kinderen of vergaten een afspraak.

Dan legde Hanna het schrift op tafel. ‘Donderdag ontbreekt nog.’ Ze schreef leesbaar en wist precies wie er al drie avonden had gezeten.
S

alma kwam op dagen dat haar voeten het toelieten. Ze zat op Jozefs stoel, die nog altijd recht stond. ‘Een goede timmerman,’ zei ze. Daarna keek ze naar de plank boven de oven. ‘Maar zakt die nou weer?’ Elias antwoordde daar niet meer op.

Van Maria en Jozef was na hun vertrek bericht gekomen. Ze waren bij de tante aangekomen. Later nog eens een brief, met dank voor het brood en een beschrijving van een kind dat alles wilde aanraken.

Noor had de brief bewaard. Daarna waren de berichten zeldzamer geworden.

Soms hoopte ze dat ze op een dag zomaar weer in de winkel zouden staan. Dan bedacht ze dat ze het jongetje niet eens zou herkennen. Ze dacht niet iedere dag aan hen. Er waren meelprijzen, lekkende kruiken en klanten die vonden dat het brood vroeger groter was. Maar als iemand haar jas niet uitdeed, herinnerde Noor zich Maria.

Naast de deur hing een bel. Eronder stond: Ook als de winkel dicht is.

Iemand had dat onduidelijk gevonden. ‘Wat is er dan ook als de winkel dicht is?’

‘Wij,’ had Noor gezegd.

Op een avond kwam een meisje binnen vlak voor sluitingstijd. Ze kocht één klein brood en bleef in haar beurs zoeken, hoewel het muntje al op de toonbank lag. Buiten stonden jongens bij de pomp.

‘Wil je even zitten?’ vroeg Noor. ‘Ik moet naar huis.’

‘Goed.’ Ze wachtte.
Het meisje keek naar de deur. ‘Ze staan daar al een tijdje.’

Noor trok haar schort uit. ‘Wil je dat ik meeloop, of wil je hier wachten?’

‘Meelopen, denk ik.’ ‘Dan pak ik mijn jas.’

Elias kwam van achteren, keek van de een naar de ander en bleef in de winkel. Bij de pomp zei een jongen iets. Noor kende hem. Hij had die ochtend brood gehaald voor zijn moeder. Ze sprak hem bij zijn naam aan.

Het gesprek was niet mooi. Hij lachte eerst, werd ongeduldig en zei dat Noor overal iets achter zocht. Ze liet hem uitpraten. Toen liep ze verder. Bij de hoek haalde ze het meisje in.

‘Je had niet mee hoeven gaan,’ zei het meisje. ‘Dat weet ik.’

Ze liepen door tot aan haar deur.

Op de terugweg bleef Noor bij de bron staan om haar veter vast te maken. Ze zette haar voet op de lage steen en maakte een dubbele knoop. Daarna keek ze naar de lucht.

Er stonden sterren boven de daken. Uit een huis kwam muziek. Het ging niet erg goed, maar kennelijk wel met plezier.

Noor luisterde even. In de bakkerij zat Elias achter de toonbank. ‘Thuis?’

‘Thuis.’

Hij pakte zijn jas en voelde in zijn zakken. ‘Mijn sleutel.’

Noor liet haar sleutelbos rinkelen. ‘Je hebt hem mij gegeven.’

‘O ja.’

Buiten vroeg hij of ze meeliep. ‘Tot de hoek. Daarna wil ik nog even lopen.’ Hij knikte.

Bij de hoek namen ze afscheid. Noor wachtte tot hij zijn deur had geopend. Hij stak zijn hand op en verdween naar binnen. Daarna koos ze de langere weg, langs de huizen en voorbij de bron. Niet omdat de andere weg onveilig was. Omdat ze nog niet naar huis wilde.

Haar sleutels rinkelden in haar jaszak. Het was haar nacht.

Nawoord – als de lampjes uitgaan

Zo.

Het kind slaapt. De ezel heeft gegeten. Elias zal nog ergens brood hebben liggen voor iemand die beweert geen honger te hebben.

We kunnen het boek sluiten. Al hoop ik dat er iets openblijft.

Niet per se een deur. Het tocht al genoeg in de wereld.

Misschien een vraag: wie kan er vanavond gerust naar huis?

In dit verhaal veranderde niet het hele land. De oorlog hield niet op. Verdriet verdween niet met het vuile linnengoed. En niet iedereen die werd aangesproken, bood onmiddellijk zijn verontschuldigingen aan.

Wel veranderde iets in een straat.

Er kwam een lamp. Een afspraak. Iemand bleef staan. Iemand luisterde zonder alvast zijn jas te pakken. Daarmee was de onveiligheid niet opgelost. Maar wie langs de steeg moest, merkte verschil.

Jozef was geen slechte man die aan het einde goed werd. Hij was een goede man die ontdekte dat hij nog niet alles begreep.

Dat kan behoorlijk hinderlijk zijn, vooral als je zelf vindt dat je al heel wat water hebt gehaald.

Elias moest zich zijn vrouw herinneren. Salma moest ontdekken dat ook zij mocht rusten. En Noor hoefde niet voor altijd het bange meisje uit het begin te blijven.

Ze mocht een bakkerij runnen. Ongeduldig zijn met klanten. Een afspraak vergeten. Een langere weg kiezen omdat ze nog geen zin had om naar huis te gaan.

Ze hoefde niet eerst dapper te worden om recht te krijgen op de straat. Die was al van haar.

'Wij eisen de nacht terug' klinkt daarom ook na het einde van dit verhaal door. Niet als verzoek aan vrouwen om slimmer te plannen of voor de zekerheid binnen te blijven, maar als vraag aan wie iets ziet, iets hoort, iets weet.

Wat doe je daarmee?

Niet iedereen hoeft op een kruk bij een steeg te gaan zitten. Al helpt het wanneer degene die het heeft toegezegd, ook werkelijk komt.

Soms begint het met een vraag. Soms met iemand aanspreken, ook als dat de gezelligheid bederft. Soms met zorgen dat hulp bereikbaar blijft en niet afhangt van de toevallige aanwezigheid van een aardige bakker.

Want Elias kan veel. Maar ook een bakker moet slapen.
Straks gaan de kerstlampjes uit. De stal wordt opgeborgen, voorzichtig, want van één herder zit het hoofd al jaren los. Maria verdwijnt naast Jozef in een doos. Het kind krijgt papier om zich heen.

Buiten gaat het leven verder.

Er zijn late diensten, gemiste treinen, afspraken die uitlopen. Vrouwen die naar huis moeten en vrouwen die juist graag nog naar buiten willen.

Laten we hun niet alleen een behouden thuiskomst wensen.

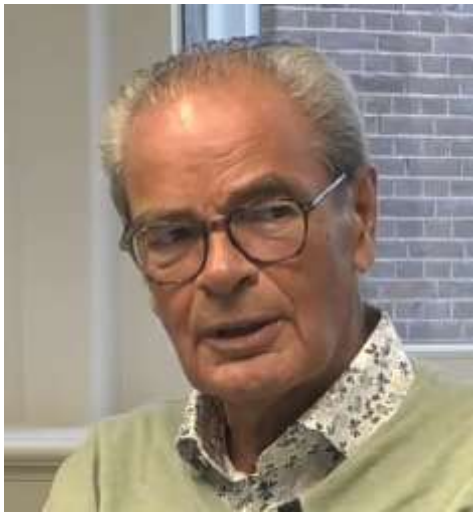
Laten we helpen zorgen dat ze vrij kunnen gaan.

En als we elkaar volgend jaar weer vrede op aarde wensen, mogen we best vragen hoe het intussen in onze eigen straat is gegaan.

Niet om Kerstmis te bederven.

Om er iets van te laten blijven.

Over de auteur

Peter Paul J. Doodkorte schrijft over de samenleving, maar vooral over de mensen die haar vormen. Op zijn platform *Verruim de horizon* verkent hij onderwerpen als jeugd, zorg, wonen en het sociaal domein. Daarbij keert een herkenbare vraag terug: wat betekenen beleid, systemen en goede bedoelingen in het dagelijks leven van mensen? Zijn onderwerpen lopen van verbondenheid en een veilige plek tot buurten die meer moeten zijn dan een verzameling woningen.

Op *Kunststukjes* krijgt die betrokkenheid een speelsere vorm. Daar staan kunst, alledaagse observaties en maatschappelijke beschouwingen naast elkaar. Titels als ‘Hersenpan te huur. Nooit gebruikt.’ en ‘Hoera, de wijk is af! En nu?’ laten iets zien van zijn plezier in taal: een knipoog mag, maar er zit doorgaans een vraag achter.

In *De nacht is ook van haar* komen die twee kanten samen. Doodkorte brengt het kerstverhaal naar een herkenbare, onrustige wereld. Met warmte, lichte spot en aandacht voor kleine gebaren vertelt hij over vrouwen die hun vrijheid opeisen en mensen die leren verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar. Zijn personages hoeven niet volmaakt te zijn. Ze mogen twijfelen, iets verkeerd begrijpen en opnieuw beginnen. Zolang ze maar bereid zijn verder te kijken dan hun eerste oordeel.

Want een ruimere **horizon** begint soms heel dichtbij: bij degene die voor je deur staat.

Bibliografie

9789080412538	Peter Paul J. Doodkorte	Als ik stil ben / versjes, gedichten op de dood / druk 1	De Overkant
9789080412521	Peter Paul J. Doodkorte	Even stilstaan / lichtpuntjes en vreugdevuurtjes van en voor mensen / druk 1	De Overkant
9789080412545	Peter Paul J. Doodkorte	Kunststukjes / overwegingen en ver-dichtjes naar aanleiding van kunst(-beleving) / druk 1	De Overkant
9789080412576	Peter Paul J. Doodkorte	In ongewone stilte / ver-dichtjes in dagen van coronapandemie / druk 1	De Overkant
9789080412552	Peter Paul J. Doodkorte	Van harte jarig zijn / ver-dichtjes bij een verjaardag / druk 1	De Overkant
9789080412507	Peter Paul J. Doodkorte	Het stille ervaren / ver-dichtjes bij de dood / druk 1	De Overkant
9789080412583	Peter Paul J. Doodkorte	Met hart en Ziel / Het mysterie van niks en oneindig genot / druk 1	De Overkant
9789080412590	Peter Paul J. Doodkorte	Scheefpoepen / Pieter Pottenkijker en Het mysterie van het vreemdgaan / druk 1	De Overkant
9789083348308	Peter Paul J. Doodkorte	De magie van Domaine Sainte Marie / Pieter Pottenkijker op zoek naar magie / druk 1	De Overkant
9789083348315	Peter Paul J. Doodkorte	De stilte fluistert / ver-dichtjes over onvergetelijk leven / druk 1	De Overkant
9789083348322	Peter Paul J. Doodkorte	Oud, maar zeker niet out! / Het mysterie van de Krasse Knarren / druk 1	De Overkant
9789083348346	Peter Paul J. Doodkorte	Prikkelende overdenksels / Pieters gebundelde kijk op de zaak | 2 / druk 1	De Overkant
9789083348360	Peter Paul J. Doodkorte	Pieters' prikkelspraak / Pieter's provoking speech | Le discours Provocateur de pieter / druk 1	De Overkant
9789083348339	Peter Paul J. Doodkorte	Prikkelende gedachten / stimulating thoughts | pensées stimulantes / druk 1	De Overkant
9789083348384	Peter Paul J. Doodkorte	De Knikkerkronieken / Pieters' tractaat over tactiek en tranen / druk 1	De Overkant
9789083348353	Peter Paul J. Doodkorte	Geen vergeefs beroep / Een hulpverleningsvorm dreigde te verdwijnen. De daarop geattendeerde Tweede Kamer der Staten-Generaal voorkwam dat. / druk Heruitgave	De Overkant
9789083348377	Peter Paul J. Doodkorte	Het Mysterie van het Ego / Pieter Pottenkijker en het raadsel van de grootspraak / druk 1	De Overkant
9789083348391	Peter Paul J. Doodkorte	Noa 18 / 17 augustus 2025 / druk 1	De Overkant
9789083723204	Peter Paul J. Doodkorte	Een ander daglicht – Pieters' Daglicht over Denkdingen	De Overkant

9789083609409	Peter Paul J. Doodkorte	Het mysterie van het bonzend hart / druk 1	De Overkant
9789083609416	Peter Paul J. Doodkorte	Gebundeld daglicht / Pieters' Daglicht over Denkdingen / druk 1	De Overkant
9789080412569	Peter Paul J. Doodkorte	Het mysterie van de en het Lot / Pieter Pottenkijker en de speling van het lot / druk 1	De Overkant
9789083609423	Peter Paul J. Doodkorte	De avonturen van Binkie Toto	De Overkant
9789083609430	Peter Paul J. Doodkorte	Boaz – Dromen tussen straat en stadion	De Overkant
9789083609447	Peter Paul J. Doodkorte	Tussen beleid en leefwereld – Verruim de horizon	De Overkant
9789083609454	Peter Paul J. Doodkorte	Team Glans – Avonturen op de piste	De Overkant
9789083609461	Peter Paul J Doodkorte	Verzameld Daglicht / Pieters' Daglicht over Denkdingen	De Overkant
9789083609478	Peter Paul J. Doodkorte	Benthe's Quirk	De Overkant
9789083609485	Peter Paul J. Doodkorte	Het meel van de waarheid	De Overkant
9789083723235	Peter Paul J. Doodkorte	Vier het Daglicht – Pieters' Daglicht over Denkdingen – 4	De Overkant
9789083723259	Peter Paul J. Doodkorte	De nacht is ook van haar - Kerstverhaal over veiligheid, solidariteit en de vrijheid van vrouwen	De Overkant
9789083723266	Peter Paul J. Doodkorte	Daglicht op halfzeven – Pieters' Daglicht over denkdingen – 5	De Overkant

De nacht is ook van haar

Een kerstverhaal over onderdak, moed en de vrijheid om naar huis te lopen

Maria wil vóór het donker binnen zijn. Maar in een land in oorlog blijven de deuren voor haar en Jozef gesloten. Tot Salma hen binnenlaat in haar stal en bakker Elias ruimte maakt achter zijn oven.

Rond het pasgeboren kind ontmoeten mensen elkaar die allemaal iets te leren of te vertellen hebben. Noor wil zonder angst naar huis kunnen lopen. Hanna zoekt een plek waar ze zelf mag beslissen of ze blijft. En Jozef ontdekt dat helpen soms begint met stilzitten en luisteren.

“De nacht is ook van haar” is een warm, lichtvoetig kerstverhaal met een ernstige ondertoon. Over vers brood, een scheve plank en mensen die verantwoordelijkheid nemen voor elkaar. En over de ‘vrijheid’ om ook na zonsondergang je eigen weg te gaan.

9789083723259

Peter Paul Doodkorte voor De Overkant
De-Overkant@doodkorte.nl